

Regeringskansliet, Försvarsdepartementet
christina.siwring@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet Motståndskraft i samhällsviktiga tjänster (SOU 2024:64)

Er beteckning: Fö2024/01550

Sammanfattning

Länsstyrelsen ser positivt på ambitionen att stärka kritiska verksamhetsutövares motståndskraft och förmåga att tillhandahålla samhällsviktiga tjänster inom de aktuella sektorerna.

Det är bra att regeringen ges möjlighet att förtydliga vilka regelverk som har motsvarande verkan som skyldigheterna enligt den föreslagna nya lagen.

Länsstyrelsen vill framhålla vikten av att använda ensade begrepp och att ställa högre och tydligare krav på bakgrundskontroller av anställda.

Länsstyrelsen avstyrker förslaget att utpekade länsstyrelser ska utöva tillsyn inom området offentlig förvaltning, eftersom tillsynen kan komma att inkludera resterande länsstyrelser.

Länsstyrelsen instämmer inte i bedömningen att länsstyrelsens kostnader ska finansieras inom befintlig budgetram.

Länsstyrelsen avgränsar yttrandet till avsnitten 5.3.3, 6.2.1, 8.1, 8.2, 8.3, 8.4.2, 9.3.1, 9.3.3 och 15.5.6 enligt vad som närmare anges nedan.

Avsnitt 5.3.3 Undantag för åtgärder enligt andra regelverk med motsvarande verkan

Länsstyrelsen delar utredningens förslag och ser det som viktigt att regeringen ges möjlighet att i föreskrifter ange vilka bestämmelser om riskbedömning, åtgärder för motståndskraft, bakgrundskontroller och incidentrapportering som har motsvarande verkan som skyldigheterna enligt den föreslagna lagen om motståndskraft

hos kritiska verksamhetsutövare. Ju tydligare sådana föreskrifter är desto bättre så att det inte lämnas öppet för olika bedömningar.

Avsnitt 6.2.1 Begreppen samhällsviktig tjänst kontra samhällsviktig verksamhet

Länsstyrelsen delar utredningens beskrivning av utmaningarna med likheterna och olikheterna mellan begreppen samhällsviktig tjänst kontra samhällsviktig verksamhet och de otydligheter som detta skapar.

Länsstyrelsen instämmer i utredningens bedömning av det stora värdet av att i framtiden se över NIS2- och CER-direktivens koppling till det svenska beredskapssystemet och möjligheten till att ensa såväl begrepp som sektorer som träffas av olika regelverk.

Avsnitt 8.1 Skyldighet att genomföra riskbedömning

Länsstyrelsen utför redan flertalet riskbedömningar och analyser. Länsstyrelsen vill därför att en verksamhetsutövares arbete med riskbedömningar sker samordnat och i samklang med andra riskbedömningar. Länsstyrelsen vill att man ser över möjligheterna att minimera antalet riskbedömningar genom att slå ihop olika riskbedömningar och besvara dem i bredare kontext.

Avsnitt 8.2 Åtgärder för motståndskraft

Länsstyrelsen ser det som olyckligt att begreppen *tekniska, säkerhetsmässiga och organisatoriska åtgärder för att säkerställa sin motståndskraft* används. Länsstyrelsen ser en stor risk för att detta skapar en begreppsförvirring jämfört med andra områden där tekniska och organisatoriska åtgärder utgör delmängder av säkerhetsåtgärder. Det senare är begrepp som förekommer inom privat och offentliga sektor sedan lång tid, exempelvis inom standardfamiljen ISO 27000:s definitioner kopplat till informations-säkerhet och dess tillhörande säkerhetsåtgärder inom ISO 27001 och 27002. Säkerhetsåtgärder för informationssäkerhet omfattar alltså åtgärder inom det organisatoriska, personrelaterade, tekniska och fysiska säkerhetsområdet.

Ett tydligare ensande av begreppen hade varit att föredra, men de skilda begreppen kan troligtvis hanteras genom förtydliganden i

framtida föreskrifter från tillsynsmyndigheterna och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Utredningen menar att det inte är möjligt att i lag föreskriva att standarder ska beaktas, men att använda ensade begrepp vore ett led i att följa artikel 16 i CER-direktivet: *"medlemsstaterna ska, när det är användbart och utan att föreskriva eller gynna användningen av viss teknik, uppmuntra användningen av europeiska och internationellt erkända standarder."*

Avsnitt 8.3 Incidentrapportering

Kritiska verksamhetsutövare ska utan onödigt dröjsmål rapportera incidenter som medför eller kan medföra en betydande störning i tillhandhållandet av samhällsviktiga tjänster.

För att klargöra begreppet "kan medföra" konstaterar utredningen att *"det krävs att incidenten potentiellt kan medföra en störning i den samhällsviktiga tjänsten, dvs. det måste finnas viss sannolikhet för att en störning kan inträffa"*.

Länsstyrelsen ser det som viktigt att begreppet *kan medföra* förtydligas så långt det är möjligt i framtida föreskrifter för att undvika skillnader i tolkning bland tillsynsmyndigheter och verksamhetsutövare.

Avsnitt 8.4.2 Tillsynsmyndigheter i Sverige

Länsstyrelsen avstyrker att utpekade länsstyrelser ska utöva tillsyn över sektorn offentlig förvaltning, eftersom detta kan komma att inkludera resterande länsstyrelser. Länsstyrelserna har gemensam it-drift och gemensamma strukturer för informationssäkerhet, dataskydd och utveckling. All anskaffning och utveckling av it hanteras gemensamt på länsstyrelserna med en gemensam förvaltningsmodell. Förslaget innebär att tillsynsmyndigheterna och tillsynsobjekten kan komma att vara desamma, vilket skapar intressekonflikter. Det innebär även att länsstyrelsernas oberoende kan ifrågasättas.

Vidare innebär förslaget att utpekade länsstyrelser kan komma att få tillsynsansvar för även andra statliga myndigheter. Förslaget stämmer inte överens med hur länsstyrelserna tidigare geografiskt har koncentrerat vissa ärendetyper. Frågor som rör koncentration bör hanteras på ett enhetligt sätt och i ett sammanhang, samt med tillhörande konsekvensanalys.

Avsnitt 9.3.1 Utgångspunkter för utredningens förslag

Länsstyrelsen ställer sig positiv till kravet att göra en kontroll av om en person förekommer i belastningsregistret, för de anställda som kan orsaka mer än ringa skada på samhällsviktiga tjänster.

Länsstyrelsen finner att detta endast bör vara en del av bakgrundskontrollen, även för de som inte är inplacerade i säkerhetsklass. Som anges i betänkandet kan en kvalificerad antagonist antas undvika att använda sig av individer som förekommer i belastningsregistret. Länsstyrelsen finner att det kan förekomma andra fall där personer som inte förekommer i belastningsregistret ändå inte kan anses lämplig. Länsstyrelsen vill därför se fler och tydligare krav utöver inhämtande av utdrag från belastningsregistret.

Länsstyrelsen hade gärna sett en bedömning i betänkandet beträffande personer som är inplacerade i säkerhetsklass och är föremål för en pågående säkerhetsprövning enligt säkerhetsskyddslagen. Det gäller specifikt de fall där dessa individers kontrollorsaker i vissa fall, till delar, skulle kunna likna de kriterier som definieras för befattningsanalysen enligt förslaget till lag och förordning om motståndskraft hos kritiska verksamhetsutövare. Det vill säga hur verksamhetsutövarna ska beakta och hantera detta ur bland annat ett integritetsperspektiv utifrån överlappande kontroller.

Avsnitt 9.3.3 Befattningsanalys utgör grunden för vilka som ska bakgrundskontrolleras

Bakgrundskontroll ska endast göras för befattningar som kan orsaka mer än ringa skada på den samhällsviktiga tjänsten. Utredningen konstaterar i avsnitt 9.3.3 att det begrepp som ska användas är *ringa skada* och att det "*ansluter till etablerad begreppsanvändning inom svensk rätt*". Länsstyrelsen förordar dock att begreppet förtydligas och exemplifieras ytterligare i framtida föreskrifter.

Avsnitt 15.5.6 Ekonomiska konsekvenser för offentliga kritiska verksamhetsutövare

Länsstyrelsen instämmer inte i bedömningen att kostnaderna för länsstyrelsen bör finansieras inom befintlig budgetram.

Länsstyrelsen ser det som sannolikt att myndigheten identifieras som en kritisk verksamhetsutövare, och då omfattas av de resurskrävande skyldigheter som föreslås i betänkandet. Det handlar bland annat om nya arbetsuppgifter på personalområdet, om att upprätta förteckningar och andra dokument som visar att länsstyrelsen har vidtagit nödvändiga åtgärder samt att upprätta och upprätthålla rutiner för incidentrapporter och utbildning av anställda.

Om länsstyrelsen ska kunna efterleva de det föreslagna nya regelverket kräver detta att myndigheten tillförs extra resurser för arbetet. Länsstyrelsen har inte möjlighet att nedprioritera annan verksamhet för att därigenom finansiera satsningen inom området motståndskraft och förmåga att tillhandahålla samhällsviktiga tjänster.

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen ser positivt på initiativet att stärka motståndskraften och stödja de som arbetar med samhällsviktiga tjänster, styra kvaliteten och bidra till en likvärdig planering över hela landet. Förslagen i betänkandet innehåller flera viktiga åtgärder som länsstyrelsen bedömer kommer att stärka befolkningsskyddet.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Beatrice Ask med handläggare Frida Holm som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Johanna Sandwall, chefsjurist Christian Finnerman, biträdande beredskapsdirektör Johan Harter, beredskapsdirektör Tomas Birgegård och avdelningschef Anna-Karin Lindblad Wieslander medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.